

CD KLASSIEK

Andere passie
Haydn tot Shostakovich

In de veertigdagentijd kan het haast niet anders of kerken en muzieklabels bejiveren zich met Bachs Passies. Af en toe vervangen ze die wel door gelijkwaardige Passies van Telemann of Haydns Jezuswoorden. Dat het ook anders kan, bewijst deze fantastische debuut-cd van een jong saxofoonkwartet.

De vier begaafde muzikanten vonden elkaar tijdens hun opleiding aan het Conservatorium Amsterdam en presenteren zich sinds 2011 als het Ebonit Saxophone Quartet. Voor hun debuut-cd kozen ze Haydns *Die sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze* als uitgangspunt. Ze behouden drie van de zeven delen (sonata 1, 3 en 6) en vervlechten die in vier andere werken: Max Regers *Nachtlied*, Anton Weberns *Langsamer Satz*, Jean Sibelius' *Adagio* uit het strijkkwartet *Voces intimae* en Dmitri Shostakovichs *Allegro* uit strijkkwartet nummer 7.

Een verrassende keuze wellicht, maar de arrangementen van teamleden Simone Müller en Johannes Pfeuffer doen de diver-

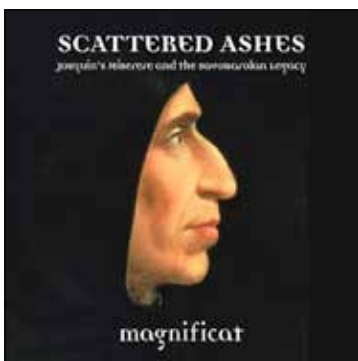
se werken prachtig aansluiten bij de gedempte sfeer van de Goede Week. En dat op saxofoon, een instrument dat toch vooral associaties oproept met jazz- of rockmuziek. Het Ebonit Saxophone Quartet komt ermee weg.

Haydn componeerde zijn *Sieben Worte* oorspronkelijk als orkestwerk, op bestelling overigens. Op de cd is het zangeres Claron McFadden die de beroemde Bijbelwoorden overtuigend declameert. Later circuleerde het werk ook in oratoriumvorm en in 1787 bracht de componist zelf ook een negendelige kwartetversie ervan uit. Negen, aangezien de kwartetversie een mooie inleiding heeft en een fameuze afsluiting met veel donder en bliksem – in het Italiaans *il terremoto*, de aardbeving. Die is er nu niet, want vervangen door de al evenzeer emotierijke als elegische finale uit Shostakovichs zevende strijkkwartet.

Aangrijpende muziek is het, die de diepreligieuze en tegelijk ook universeel menselijke gevoelens prachtig oproept via de veel jongere, twintigste-eeuwse werken. Jezus' laatste woorden op het kruis bekliven, zeker in deze versie van het Ebonit Saxophone Quartet. We zullen nog vaak van hen horen. (JC)

Reger, Haydn, Webern, Sibelius & Shostakovich, *The Last Words of Christ*, door het Ebonit Saxophone Quartet met Claron McFadden (dictie), Challenge Classics, CC72701, 23,00 euro.

CD RELIGIEUS

Brandstapel
Josquin des Prez

Op 23 mei 1498 werd in Firenze de dominicaan Girolamo Savonarola na zijn veroordeling als ketter ter dood gebracht en verbrand. Zijn as werd uitgestrooid in de rivier om te voorkomen dat zijn graf een pelgrimplaats zou worden.

De gruwelijke dood van de predikbroeder veroorzaakte een schokgolf in heel Europa. Savonarola leidde immers een bekeeringsbeweging die ook politieke vormen aannam. Zijn aanhangers namen in Toscane de macht over en installeerden een theo-

cratische republiek. De monnik liet er het 'vreugdevuur van ijdelheden' aanrichten, waarop sensuele kunst, minder vrome boeken en dergelijke werden terrechtvaardigd. Toen de dominicaan ook de paus begon aan te vallen voor diens corruptie en zonden, was de maat vol. In de gevangenis schreef Savonarola een bezinning op Psalm 50 die in de jaren nadien op muziek werd gezet door de allergrootste componisten van die tijd.

Op deze dubbele schijf horen we acht werken van onder meer Josquin des Prez, Giovanni Pierluigi Palestrina en Clemens non Papa, gebracht door de zestien zangers van Magnificat. Absolute meesterwerken van de polyfonie zijn het, ook al preekte Savonarola tegen de polyfonie. Te 'rijkelijke' muziek. (EDS)

Scattered Ashes. Josquin's Miserere and the Savonarolan Legacy, door Magnificat onder leiding van Philip Cave, Linn, 2 cd's, CKD517, 33 euro.

BOEK SAMENLEVING

Dromen van liefde
Bleri Lleshi

Een groot deel van zijn jeugd bracht de Brusselse 'straatfilosoof' Bleri Lleshi door in het communistische Albanië, toen officieel een atheïstisch land. Vandaag is hij politiek columnist en jongerenwerker met een eigen, veelgelezen blog over wat er in de samenleving allemaal fout loopt.

BOEK SPIRITUEEL

Dromen bedrog?
Van der Molen

In de Bijbel spelen dromen een belangrijke rol. God gebruikt geregeld de droom om iemand een boodschap te geven. Zowel de oudtestamentische als de nieuwtestamentische Jozef

Vanuit het dagelijks leven pleit Bleri Lleshi voor het bouwen aan een liefdessamenleving. Daarmee staat hij niet alleen. De apostel Paulus noemt liefde de basisvoorwaarde van het menselijke bestaan en voor Jezus is God eenvoudigweg Liefde. „Ik weiger om mij neer te leggen bij het cynisme dat ertoe leidt dat generaties mensen misschien nooit liefde zullen kennen”, aldus de auteur.

Bleri Lleshi weeft de actualiteit door zijn betoog voor een andere manier van omgaan met elkaar. Zo raadt hij aan vriendschap te sluiten met moslims. Angst en haat versterken slechts de dynamiek achter de terreur.

„De grootste nachtmerrie voor IS was de reactie van de Europese landen die Syrische vluchtelingen opvingen”, zegt Lleshi. „Zoals Duitsland. De acties en reacties van duizenden burgers die zich solidair en gastvrij tonen en vluchtelingen met open armen en liefde ontvangen, doen IS pijn. IS kan niet genoeg herhalen

dat moslims niets te zoeken hebben in Europa en best in hun 'kalifaat' blijven of komen.”

Inlevingsvermogen en liefde zijn het beste antwoord op haat. Geen liefde zonder spiritualiteit, waarbij Lleshi ook gaat putten uit de grote wereldgodsdiensten. Het christendom maakt in zijn traditie een onderscheid tussen *eros* en *caritas*, waarbij de laatste als naastenliefde wordt ingevuld en hoger wordt geacht dan de lichamelijke liefde. Opmerkelijk is dat Lleshi dat onderscheid niet maakt. (EDS)

Bleri Lleshi, *Liefde in tijden van angst*, Epo, Berchem, 2016, 171 blz., 15 euro, ISBN 978 94 6267 062 4.

geven door het volgen van een droom gevolg aan Gods roeping. Van Genesis tot Openbaring spelen dromen een rol. Zes Bijbelboeken bestaan grotendeels uit verslagen van dromen en visioenen. „God schenkt het zijn vrienden in hun slaap”, zo staat er te lezen in Psalm 127.

Over dromen en de uitleg ervan is al veel rommel verschenen, maar in dit boek pleiten de auteurs ervoor om als gelovige je dromen ernstig te nemen. Ze zijn overtuigd dat God ook vandaag rechtstreeks tot ons spreekt via onze dromen. Ze onderscheiden twee soorten dromen: verwerkingsdromen en dromen met een boodschap. Dat is delicaat, wat de auteurs ook beseffen. Het boek is dan ook veeleer instrument om tot zelfinzicht te komen. De Bijbelse teksten maken

duidelijk dat luisteren naar dromen een vorm van godsvrucht is.

Onzin? „We hebben moeite met mysterieuze en wonderlijke zaken die we niet met ons verstand kunnen verstaan of met onze zintuigen kunnen waarnemen. Om dezelfde reden worden vandaag de dag dromen en visioenen genegeerd, alhoewel de Bijbel er vol mee staat”, luidt het. (EDS)

Ronald & Maresca van der Molen, *Dromen, een geschenk van God*, Gideon Books, Hoornaar, 2015, 14,95 euro, ISBN 978 90 5999 088 3.

BOEK ACTUALITEIT

Grootvaders schaduw
Ferdinand von Schirach

Ferdinand von Schirach is een van de bekendste strafpleiters in Duitsland en ook een gevierd schrijver en columnist, vooral niet te verwarren met sommige van zijn Vlaamse collega's. Von Schirach is onmiskenbaar van een ander niveau.

In deze bundel columns, verschenen in het gerenommeerde Duitse weekblad *Der Spiegel*, vraagt de advocaat zich af wat de waardigheid van de mens is en wat het leven van of het even welke mens zo belangrijk maakt.

Wat maakt iemand tot persoon? Von Schirach: „Of we wil-

len of niet, ons hele denken is diepgaand en op elk gebied beïnvloed door het christendom. Daarnaast is het totaal onbelangrijk of we in een god geloven of niet. Het nieuwe van deze religie was niet het scheppen van een nieuwe god. Het nieuwe was het compromisloze respect voor de medemens. Onze filosofie, onze kunst, onze cultuur zijn zonder dit respect niet voor te stellen.”

De bundel bevat ook twee hoogst persoonlijke opstellen. Von Schirach blikt terug op zijn schooljaren in het jezuïetencollege *Sankt Blasius* in het Zwarte Woud. Het is een van de meest prestigieuze scholen van Duitsland, maar kwam omstreeks 2010 ook in opspraak wegen seksueel misbruik door geestelijken.

De auteur wijdt ook een opstel aan zijn grootvader. „Het is de eerste keer dat ik over hem schrijf, en het zal de laatste zijn.” De bewuste grootvader is Baldur von Schirach, een van de trouwste medewerkers van Adolf Hitler, eerste leider van de *Hitlerjugend* en een topnazi. Na de oorlog werd grootvader veroordeeld tot twintig jaar cel en hij kwam pas vrij in 1966. De auteur kende hem vooral als een veeleer afstandelijke figuur met een vreemd

accent, met wie hij geen contact had. De man trok zich de laatste jaren van zijn leven terug in een pension aan de Moezel, waar hij in 1974 overleed.

Hoe leef je met iemand die de dood van duizenden op zijn geweten had, ook al waren het misdaden die aan een bureau werden gepland? Von Schirach was bijvoorbeeld aanwezig op een topontmoeting van nazileiders waar de Jodenmoord werd besproken. Door zijn naam wordt de auteur erop aangesproken en dat zint hem niet. Het antwoord is eerlijk: „Ze denken dat ik het uit de weg ga, en daar hebben ze gelijk in. Ik kan geen antwoorden geven.” (EDS)

Ferdinand von Schirach, *Waardigheid is kwetsbaar. Essays*, Arbeiderspers, Amsterdam, 2016, 126 blz., 15 euro, ISBN 978 90 2950 478 2.